

Karel Čapek (1890 – 1938)

- prozaik, dramatik, publicista (redaktor Lidových novin), překladatel z francouzštiny, kritik
- narozen v Malých Svatoňovicích, dětství prožil v Úpici v Podkrkonoší
- Čapkův přínos:
 - vytříbený jazyk - smysl pro humor, hromadění synonym, hovorový jazyk, promyšlené dialogy, bezprostřednost výpovědi, srozumitelné vyjádření
 - novinář, tvůrce **sloupku** – krátký text v pravém sloupci první strany novin, aktuální, vtipný
- r. 1938 navržen na Nobelovu cenu – umírá předčasně
- dílo:
 - **Román:**
 - **Válka s Mloky** – kritika ziskovosti, světa peněz, varování před nebezpečím fašismu a rasismu, postavy – polidštění mloci, kteří představovali obyčejného člověka, snadno manipulovatelného a zneužitelného k čemukoli
 - **Drama:**
 - **R.U.R.** – hra o umělých lidech (robotech), kteří jsou schopni nahradit člověka, dochází ke vzpouře robotů a tím pádem hrozí zánik lidstva, řešením je dvojice nejdokonalejších robotů Heleny a Primuse, ve kterých se probudí lidská vlastnost – cit. Lidstvo je zachráněno. Poprvé použito slovo robot, což je novotvarem Josefa Čapka.

- **Bílá nemoc** – varování před fašismem a nebezpečím davové manipulace, protiklad demokracie a diktatura, hl. postavou je Dr. Galén, který vynalezne lék proti zákeřné nemoci
- **Matka** – varování před zločinností války, ale zároveň i výzva k boji proti násilí a nelidskosti, fiktivní rozhovor matky Dolores s mrtvým manželem a 4 syny (tři synové zahynuli, čtvrtého matka nechce pustit do občanské války)
- **Spoluautorství s bratrem Josefem:**
 - **Povídky z jedné kapsy, Povídky z druhé kapsy** – soubory povídek s detektivní zápletkou, témata z černé kroniky, zdánlivě neřešitelné záhady jsou logicky vysvětleny, ale nenaznačeno, na čí straně je zlo

- **Tvorba pro děti:**
 - **Dášenska čili Život štěněte**
 - **Devatero pohádek** – spolu s J. Čapkem

ZÁPIS ▲

PRÁCE S TEXTEM ▼

KAREL ČAPEK: BÍLÁ NEMOC

PRVNÍ MALOMOCNÝ: Mor je to, mor. V naší ulici už je v každém domě několik morem raněných. Povídám, sousede, vždyť vy taky máte na bradě tu bílou skvrnu; a on, prý to nic, ani to necítím. A dnes už z něho taky padají kusy masa jako ze mne. Mor je to.

DRUHÝ MALOMOCNÝ: Žádný mor, malomocenství. Bílá nemoc tomu říkájí, ale měli by tomu říkat trest – Taková nemoc přece nemůže přijít sama od sebe; to nás bůh trestá.

TŘETÍ MALOMOCNÝ: Kriste panebože – Kriste panebože – Kriste panebože –

PRVNÍ MALOMOCNÝ: Trest! trest! to bych rád věděl, zač mám být trestán. Já jsem tak mnoho neužil, člověče, leda bídy; to by byl divný bůh, kdyby trestal chudáky, no ne?

DRUHÝ MALOMOCNÝ: Počkej, však uvidíš. Ze začátku to máš jen na kůži, ale až tě to začne žrát uvnitř jako tohohle, řekneš si, to není možné, aby to bylo jen tak, to musí být trest, to musí mít nějakou –

1. O který literární druh se jedná? (podle čeho se to pozná?)

.....
.....

2. Doplň do textu poslední slovo.

- a) vysvětlení c) důvod
- b) příčinu d) vysvětlivku

3. O kterou nemoc se jedná?

- a) mor c) nemoc chudých
- b) malomocenství d) boží trest

4. Čím se nemoc projevívá?

- a) panikou c) bílou skvrnou
- b) odpadáváním kusů masa d) necitěním bolesti

5. Ve kterém stádiu nemoci všichni tři jsou? Který z nich byl nejvážněji nemocný? Zakroužkuj ho v tabulce.

První malomocný	Druhý malomocný	Třetí malomocný

DR. GALÉN: Prosim, pánové... ještě snad chvilinku... Prosim vás, vyřídte, že já, doktor Galén... doktor chudých...

NOVINÁŘ: Komu to máme vyřídít?

DR. GALÉN: Komu? Všem králům a vladařům na světě... Napište jim, že bych je prosil... Já byl totiž na vojně, pánové, jako doktor... a já bych chtěl, aby už nebyly války, víte? Prosim vás, napište jim to!

NOVINÁŘ: Myslíte, že vás poslechnou?

DR. GALÉN: Ano, totiž... Řekněte jim, že jinak zajdou na malomocenství, že ano... Ten lék proti Čengově nemoci, to je můj lék, rozumíte? A já jej nedám, dokud... dokud neslíbí, že už se nebude zabíjet! Prosim vás, pánové, řekněte jim, že jim to vzkazuju! Já opravdu... nikdo druhý ten můj prostředek nezná, zeptejte se tady na klinice; jen já mohu léčit, jen já... Řekněte jim, že už jsou staří... všichni, kdo vládnou. Řekněte jim, že budou zaživa hnít... jako ti tady. Řekněte, že to čeká všechny lidi...vůbec všechny...

JINÝ NOVINÁŘ: Vy byste nechal lidi takhle umírat?

DR. GALÉN: A vy byste je nechali zabíjet? Proč prosím...

6. Za koho se dr. Galén označil?

7. Jaké jiné označení bílé nemoci se zde objevilo?

8. Co znamenají tři tečky v textu?

9. Kolik žurnalistů v této části vystupuje?

- a) žádný b) 1 c) 2 d) 3

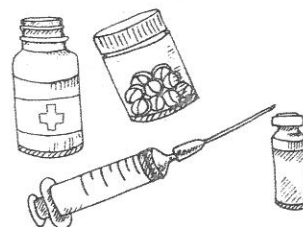
10. Vymysli další synonyma pro slovo: umřít.

ZES..... S.....

11. Rozhodni, která tvrzení jsou pravdivá.

- a) Dr. Galén má vzkaz pro všechny vládcy světa.
 b) Nechce, aby byly války, protože válku zažil.
 c) Nedá jim svůj lék, dokud neslíbí, že přestanou válčit.
 d) Lék má jen jeho klinika.

PRAVDA – LEŽ
 PRAVDA – LEŽ
 PRAVDA – LEŽ
 PRAVDA – LEŽ

MARŠÁL: Za všechny – Máš pravdu, Aneto: tady jsou ještě jiní – Tady jsme my, my malomocní! Milióny nás malomocných na celém světě – Pravda, já musím s nimi – Dívej se, světe, dívej se, tady stojí... maršál malomocných; a už ne v čele vojsk, ale v čele všeho bolavého lidského masa – Z cesty, z cesty, teď jdeme my – My, my jsme v právu, my malomocní; my chceme jen – Ukaž, Aneto! (Bere sluchátko.) Haló, doktore – Ano, sám. – – Ano. – Ano. – Už jsem vám řekl, že ano! – Dobrá. Děkuju. (Položí sluchátko.) Tak, to by bylo odbyto. Bude tu... za několik minut.

DCERA: Zaplať bůh! (Rozpláče se radostí.) Já jsem tak ráda, tati –

12. Co znamenají věty v závorce?

13. Kdo byla Aneta?

14. Najdi v textu větu, která ukáže, jak se Maršál změnil, a podtrhni ji.

15. Doplně slovo do textu.

- a) lásku c) mír
 b) slitování d) válku

16. Doplně.

- a) Na světě jsou malomocných.
 b) Maršál změnil názor, protože
 c) Jeho dcera má